

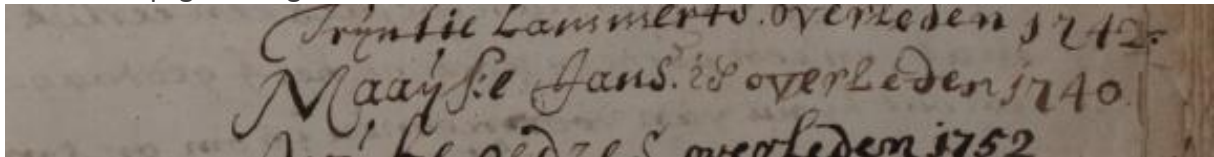
Criminele voorouder

Door: Mattie Bruining-Hoeksma

Mijn man zijn criminele voorouder Taeke Brandts.

Ook wel geschreven als Teeke, Taco of Tecke, Brands of Branties.

De vader van Taeke was Hillebrandt Klazes ook genaamd Brantje Klazes, hij was veenbaas (iemand die een veenafraverij heeft), geboren te Surhuisterveen rond 1662, wonende aldaar, te Noorderdrachten en te Rottevalle, hij is overleden tussen 1717 en 1720. Hij was getrouwd met Maaïke Jans geboren rond 1667, overleden in 1740, volgens het lidmaatboek van de doopsgezinde gemeente te Surhuisterveen.

Hillebrandt en Maaïke krijgen zes kinderen:

Klaas in 1692

Petronella (Pyttje) in 1694

Aatje rond 1696

Jan rond 1700

Tjip rond 1703

Taeke rond 1705

Taeke was schipper en spinbaas. Hij trouwt op 18 jarige leeftijd in Surhuisterveen met Fetje Sierds.

Achtkarspelen, huwelijken 1723

Vermelding: Bevestiging huwelijk op 21 november 1723 in Surhuisterveen

Bruidegom: Taeke Brandts

Bruid: Fetje Sierds

Gestandaardiseerde namen:

Bruidegom: TEEKE BRANDS

Bruid: FETJE SIERDS

Bron:

Collectie Doop-, Trouw-, Begraaf- en Lidmatenboeken (DTBL)

Trouwregister Hervormde gemeente Surhuisterveen 1688-1772

De lijst van strafzaken tegen Taeke is lang en hij komt dan ook aan de galg om het leven.

Zijn criminele loopbaan wordt beschreven door J.Hietkamp. 'De kerfstokjes van onze voorouders, deel.3'(1997), 9-13. Hieronder een samenvatting uit dat boek.

In 1726 komen we Taeke voor het eerst tegen als hij geld pikt van Ate Jochums, ook had hij o.a. gestolen: rapen, graszoden, turf en zilveren gespen. Hij had ook nog een koe mishandeld en toen de eigenaar Goytsen Gabes dreigde met het gerecht bood Taeke aan de koe te kopen.

In 1729 is er een civiele procedure van Antje Oenes. Na de uitspraak probeert Taeke deze Antje te wurgen. Taeke werd hiervoor niet opgepakt, omdat Antje geen aangifte deed. Ook

in 1729 stal Taeke geld van een schipper en van zijn eigen zus. Ook leverde hij minder turf af dan er was verkocht.

In 1732 waren er veel inbraken in de buurt van Surhuisterveen waarbij Taeke was gesignaleerd. Ook uit een winkeltje in Pieterzijl, in Kollum, uit een schip en uit enkele woningen.

In 1735 verkocht Taeke zijn schip aan zijn broer Jan Brands. Taeke verhuisde naar Gorredijk en werd daar spinbaas.

Ook daar kon Taeke niet van andermans spullen afblijven, hij brak in in verschillende woningen en werd door het gerecht van Lemsterland in hechtenis genomen. Taeke werd overgebracht naar het Blokhuis te Leeuwarden. Taeke biechtte aan een medegevangene zijn diefstallen op en ook de verstopplaats van een aantal goederen. Later blijkt deze Meijer Abrahams een onbetrouwbare verklikker te zijn, die alles vertelde aan de Procureur-Generaal.

Hoewel Taeke alles ontkende werd hij veroordeeld voor al zijn dieverijen tot een strenge geseling, brandmerking en zeven jaar tuchthuis. Die uitspraak werd gedaan op 7 juli 1736 door het Hof van Friesland.

In april 1738 was Taeke betrokken bij een samenzwering tot een (overigens mislukte) ontsnappingspoging uit het Blokhuis te Leeuwarden.

Hier de tekst van de samenzweringbrief:

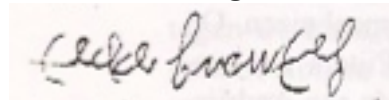
“ Wij ondergeschrevenne en zaam geswoorne bekenne met malkeer over lijst en dier gesworen te hebben om met de eerste ockasie die ons zal koomen te praessentere de knegt van ons gevankenis te overweldigge en hem de sleutels te ontnemen zodra...

Als ook zoo zweerre en beloove wij over malkeer onderstand te doen tot dat de laaste man van onse medestandere wijt de gefanknis sal sijn en dan getrouw bij malkeer te blijven tot dat wij wijt alle prijkel en gevaar ons reekkenne te sijn dit bij ons beslootten en van ons ijgen handen onder teekken als volgt”

Getekend:

Tecke Brantex, Sicke Alberts, Berent van Hattum, Fokke Annes, Bartel Kerker, Hans Dirks, Kornelis Arents, Sjoecke Johannes en Anders Everts.

De ondertekening van Taeke onder deze brief:

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Taeke Brantex', written in a cursive style on a light-colored background.

Hoewel de sleutels van een bewaarder werden afgepakt en er een schermutseling ontstond met justitieambtenaren, lukte de uitbraak niet er werden ze weer opgesloten. Allen werden gedurende acht dagen streng geselsd.

Taeke komt weer vrij in 1744. Hij woont dan weer in Surhuisterveen.

Achtkarspelen: Omschrijvinge van familiën in Friesland, 1744
Gemeente Achtkarspelen, Surhuizum

Teeke Branties
Toegezegde bijdrage f 1:10:0
Aantal personen: 6

Standaardnaam:
TEEKE BRANDS

Bron : Tresoar

Je zou denken dat Taeke daarna z'n leven zou beteren, maar niets is minder waar. In september 1745 kocht Taeke een turfschip, in Aalsum bij Dokkum, hij had echter niet genoeg geld om direct te betalen. Hij mocht er eerst wel in wonen, maar niet in wegvaren. Die nacht werd er door Taeke in Morra ingebroken. De volgende dag kocht Taeke allerlei goederen en verstopte de overige buit op zijn schip. Toen de buit werd ontdekt ontkende Taeke, maar het Hof van Friesland was niet mild in haar vonnis. Taeke was nog geen jaar in vrijheid en nu alweer op het slechte pad. Als er van herhaling sprake was en geen zicht op verbetering volgde er over het algemeen de doodstraf. Taeke werd op 4 december 1745 veroordeeld tot de galg.

Ook in het boekje hieronder genoemd werd er melding gemaakt van de veroordelingen van Taeke Brandts.

Kriminaliteit yn Achtkarspelen 1700—1811

Oerprinte út „Nieuwsblad van Noord-Oost-Friesland —
Kollumer Courant” 1958

T

TAEDE Ybeles, 38 jier, kúper, Surhústerfean, 306-6-2-1790.
TAEKE Branties to Surhústerfean. Op tiisdei 16-8-1735 lei er de moarns om 4 úre by de Follegeaster skoalle. Dêrwei is er nei de Lemmer gien. De nachts fan 16 op 17 augustus ynbrutsen en stellen by Haise Pyters. Dat stellen spul hat er opburgen yn de skoalle to Eastergea. Ek by oaren hat er stellen. Yn dit dossier ek in briefke fan Taeke fan 6-9-1735, ûndertekene mei Tecke Brants. Strang gisele, brânmurken en 7 jier tichthús, 97-7-7-1736. Foar in wike mannich hat er fan de skipstimmerman Wobbe Melles ûnder Dokkum in turfskútsje kocht. Lykwols siet er krap by kas. De sneintonachts fan 26-9-1745 hat er by Albert Bakker to Moarre ynbrutsen en stellen „een zak daar in ongeveer f 200 aan seste-halven, ensfh.”. Oan de galge, 128-4-12-1745.
TAECKE Branties, 24 jier, feanbaes, Surhústerfean, 83-24-9-1729.
TAKE Jacobs, 21 jier, keapman, Surhústerfean, 327-10-4-1793.
TAKE Johannes, 50 jier, en Jelle Hermans, 40 jier, 1793.

Galgerak of Galgefenne omstreeks 1774 op de plaats waar nu het pand van de Friesland Zorgverzekeraar staat. Hier werden de lichamen van de al reeds terechtgestelde misdadigers opgehangen ter afschrikking en waarschuwing van iedereen die de stad kwam binnenvaren.

Taeke en Fetje kregen in ieder geval één dochter: Maaïke, geboren rond 1744, dus na de vrijlating van Taeke, na zeven jaar tuchthuis. Ik denk dat zij een nakomertje was en dat er tussen 1723 en 1735 vast ook wel enkele kinderen zijn geboren. Misschien dat er lezers zijn die dit kunnen bevestigen.

De lijn vanaf Taeke naar mijn man:

Taeke Brandts x Fetje Sierds
Maaïke Taekes x Freerk Gerkes
Melle Freerks Feenstra x Minke Spoelstra
Jan Veenstra x Riemkje Bruining
Sjoerd Veenstra x Geertje Boon
Jelle Veenstra x Trientje Arkema
Neeltje Veenstra x Rinze Bruining

Jelle Bruining x Mattie Hoeksma (auteur)